

Список використаних джерел

1. Павловская, Н.Е. Изменения содержания белка и крахмала в семенах гороха [Текст] / Н.Е. Павловская, М.А. Яроватая // Аграрная наука. – 2004. – № 5. – С. 8-9.
2. Шпаар, Д. Зернобобовые культуры / Д. Шпаар, Ф. Элмер, А. Постников, Г. Тарануха [и др.] – Минск: «ФАУинформ», 2000. – 264 с.
3. Камінський В.Ф. Агробіологічні основи інтенсифікації вирощування зернобобових культур в Лісостепу України. Спеціальність 06.01.09. Київ 2006 612 с.
4. Іванюк В. О. Програма відновлення родючості ґрунтів та підвищення ефективності галузі землеробства шляхом впровадження посівів гороху польового (пелюшки) та вики ярої в сільськогосподарських підприємствах ВАТ «Шепетівський цукрокомбінат» / В. О. Іванюк, М. К. Чупира. – Шепетівка. – 2005. – С. 8–28.
5. Адамень Ф.Ф. Теоретическое обоснование минерального питания растений сои в условиях юга Украины. –Симферополь:Таврида, 1995. – 94 с.

ФОРМУВАННЯ НАСІННЕВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ТА ПОСІВНІ ЯКОСТІ НАСІННЯ ПРОСА ЛОЗОВИДНОГО (*Panicum virgatum* L.)

*Іванина М.В., здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
факультету агротехнологій та екології*

*Науковий керівник – Кулик М. І., кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри селекції, насінництва і генетики*

На даний час, на фоні всебічного розвитку біоенергетичного напрямку сільського господарства та залучення біосировини рослин до паливо-енергетичного комплексу нашої країни, виникає потреба у вивчення енергетичних культур за їх господарсько-корисними властивостями. Не менш важливим питанням є визначення шляхів отримання якісного насінневого матеріалу для забезпечення нових площ маргінальних земель.

Для використання біопалива із фітосировини, практичний інтерес мають такі рослини: просо прутоподібне (світчграс), міскантус, сорго й інші енергетичні культури. Із вищеперерахованих культур світчграс є однією з основних рослин, що має високу й стабільну врожайністю фітомаси – сировини для виробництва паливних гранул. В той же час питання підвищення якості насінневого матеріалу цієї культури в умовах України вивчено недостатньо.

Закордонні вчені встановили, що насіннева продуктивність світчграсу знаходиться в межах 220–560 кг/га, а в окремих випадках досягає 1000 кг/га.

У публікаціях вітчизняних науковців встановлено, що в умовах України світчграс сортів Санбурст і Кейв-ін-рок формує насінневу продуктивність, від-

повідно, за сортами 0,597 і 0,373 т/га. Інші вчені вказують, що світчграс в умовах Лісостепу може забезпечити до 0,7 т/га насіння.

Для отримання високих урожаїв насіння світчграсу, важливе значення має якість посівного матеріалу. Загальновідомо, що найвищі врожаї доброякісного насіння отримують за сівби сортів, адаптованих до умов даного регіону. В свою чергу, рослини, вирощені з високоякісного насіння, краще переносять несприятливі умови росту і розвитку, краще протистоять шкідникам та хворобам і формують відповідний рівень урожайності.

Відсутність в нашій країні налагодженого насінництва енергетичних культур, у тому числі світчграсу, його низька насіннева продуктивність й схожість та висока вартість змушують поставити це питання на вивчення і довести, яким чином можна отримати кондиційне насіння даної культури.

В рамках експериментальної роботи було виконано дослідження із інтродукованими сортами світчграсу: Cave-in-roch (надалі: Кейв-ін-рок), Carthage (Картадж), Forestburg (Форесбург) та українського сорту Зоряне. Експеримент на колекції енергетичних культур Полтавської ДАА проведено відповідно до методики Б. А. Доспехова та згідно із загальноприйнятими науковими та спеціальними методиками.

За результатами проведених спостережень за рослинами світчграсу другого-третього року вегетації було відмічено поетапне проходження ними фаз вегетативного періоду (від відновлення вегетації – до виходу в трубку), а також детально визначено дати основних фаз генеративного періоду.

Період від викидання волоті до цвітіння у сортів Кейв-ін-рок, Зоряне і Картадж тривав відповідно за сортами 33, 34 і 36 діб, у сорту Форесбург – 24 доби. Термін від цвітіння до дозрівання насіння у сортів Картадж і Кейв-ін-рок був найдовшим, відповідно 77 і 72 доби, у сорту Форесбург – 67 діб.

З-поміж досліджуваних сортів світчграсу найбільшу кількість рослин на 1 м.п., їх середню висоту, кількість міжвузлів та листків формували сорти Кейв-ін-рок і Зоряне, найменшу густоту рослин зафіксована у сорту Форесбург; поряд з цим у сорту Картадж висота рослин, кількість міжвузлів та листків була суттєво меншою.

Структура волоті має значний вплив на насінневу продуктивність світчграсу, адже залежно від її довжини кількості порядків розміщення гілочок буде утворюватись відповідна кількість квіток, в яких сформується насіння.

Найвищі кількісні показники структури волоті були у сорту Картадж, суттєво нижчі, але на високому рівні (окрім довжини волоті) – у сорту Кейв-ін-рок і Зоряне і найнижчі – у сорту Форесбург. Вони мали вплив на насінневу продуктивність, що була найбільшою у сорту Картадж і Зоряне.

За лабораторною схожістю виокремилися сорти Кейв-ін-рок (64%) і Зоряне (62 %), у сортів Картадж і Форесбург ці показники відповідно становили 34 % та 39 %.

Отже, за тривалістю вегетаційного періоду, в умовах центральної частини Лісостепу, сорт Форесбург відносимо до раннього, Кейв-ін-рок і Зоряне – середньостиглі та Картадж – пізній. Елементи структури волоті мають вплив на